EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 5.10.2007
KOM(2007) 584 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Selviytyminen epäonnistumisesta – uusi mahdollisuus yrittäjälle

Kasvua ja työllisyyttä edistävän Lissabonin kumppanuuden toteuttaminen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Selviytyminen epäonnistumisesta – uusi mahdollisuus yrittäjälle

Kasvua ja työllisyyttä edistävän Lissabonin kumppanuuden toteuttaminen

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto ... 3

2. Vaikeuksissa olevat yritykset ja yritystoiminnan epäonnistuminen ovat luonnollinen osa yhteiskuntaa ... 3

2.1. Yritysten uudistuminen on osa markkinataloutta ... 3

2.2. Konkurssi on myös mahdollisuus ... 4

3. Tavoitteena uusi mahdollisuus ... 5

3.1. Julkisuuskuva, koulutus ja tiedotusvälineet ... 6

3.2. Maksukyvyttömyyslainsäädännön merkitys ... 7

3.3. Vaikeuksissa olevien yritysten aktiivinen tukeminen ... 9

3.4. Uudelleen aloittavien aktiivinen tukeminen ... 10

4. Päätelmä ... 11

Taulukko: Tämänhetkinen tilanne jäsenvaltioissa ... 12

1. JOHDANTO

Komissio ehdotti helmikuussa 2005 **Lissabonin strategialle** uutta alkua, jonka mukaan Euroopan unionin ponnistelut keskitetään entistä vahvemman ja kestävän kasvun sekä uusien ja parempien työpaikkojen luomiseen. Kyseinen tavoite saavutetaan ainoastaan luomalla pieniä ja keskisuuria yrityksiä (pk-yrityksiä) sekä yrittäjyyskulttuuria tukeva ympäristö[1].

Yrittäjyys on luonnostaan riskialtista, ja se vaatii itseluottamusta ja riippumattomuutta sekä tiettyä riskinottokykyä, sillä paitsi yrityksen perustaminen ja sen menestyminen myös sen epäonnistuminen on osa markkinataloutta. Koska yrittäjyyden yhteiskunnallinen arvostaminen ja ymmärtäminen on vähäistä, ei myöskään ymmärretä vielä riittävästi, että yritystoiminnassa ongelmat tai peräti epäonnistuminen ovat osa tavanomaista taloudellista kehitystä ja tarjoavat mahdollisuuden uuteen alkuun.

Komissio katsoo, että vaikeuksissa olevien yritysten epäonnistumisia voitaisiin ehkäistä, jos niille luotaisiin suotuisampi toimintaympäristö. Lisäksi puuttumalla yrityksen epäonnistumisen kielteisiin seurauksiin heti niiden ilmetessä ja korjaamalla epäonnistumisen aiheuttamaa kielteistä kuvaa pystyttäisiin **parhaiten hyödyntämään eurooppalaista luovuutta**, edistämään yrittäjyyttä ja innovointia sekä luomaan uusia työpaikkoja. Näin voitaisiin myös luoda Eurooppaan **suotuisampi yhteiskunnallinen ilmapiiri**, jossa yrittäjyyttä arvostetaan ja kielteisenä nähdään vain petokset ja muu rikollinen käyttäytyminen. Jäsenvaltioita ja elinkeinoelämää kehotetaan sen vuoksi jatkamaan työtä vaikeuksissa olevia yrittäjiä ja yritystoiminnassaan epäonnistuneita tukevan ympäristön luomiseksi, jotta EU:sta tulisi dynaamisempi paikka yrittäjyyden ja uudelleen aloittamisen kannalta.

2. VAIKEUKSISSA OLEVAT YRITYKSET JA YRITYSTOIMINNAN EPÄONNISTUMINEN OVAT LUONNOLLINEN OSA YHTEISKUNTAA

2.1. Yritysten uudistuminen on osa markkinataloutta

Yrityksistä 50 prosenttia ei selviydy toimintansa ensimmäisestä viidestä vuodesta. 25 jäsenvaltion EU:ssa yrityksistä kaatuu vuosittain keskimäärin 7 prosenttia[2]. Taloustieteellisessä kirjallisuudessa yritysten lakkauttamisen katsotaan kuuluvan maailmantalouden taloudelliseen kehitykseen. Sama näkökanta esitetään myös pienyrityksiä koskevassa eurooppalaisessa peruskirjassa[3]. Alhainen selviytymisaste ei sen vuoksi ole välttämättä ongelma – uusien yritysten syntyminen on osa prosessia, jolla yrittäjät reagoivat markkinoihin. Äskettäin tehdyn OECD:n tutkimuksen[4] mukaan neljän vuoden ajanjaksolla yritysten selviytymisaste vaikuttaa olevan Yhdysvalloissa vielä alhaisempi kuin Euroopan maissa, mikä osoittaa, että yritysten lakkauttaminen voi olla sopusoinnussa **talouden dynaamisuuden** kanssa. Voidaan perustellusti olettaa, että lisääntyvä maailmanlaajuinen kilpailu pakottaa yrittäjät reagoimaan nopeammin ja joustavammin, mikä voi tarkoittaa jopa yrityksen lakkauttamista ja uuden perustamista. Käytettävissä olevat tiedot vahvistavat, että

---

1 *Kasvuun ja työllisyyteen tähtäävä nykyaikainen pk-yrityspolitiikka*, Euroopan komissio, KOM(2005) 551 lopullinen, 10.11.2005.

2 *European business. Facts and figures*. Data 1995-2004, Eurostat, 2006.

3 http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/index_en.htm.

4 *The sources of economic growth in OECD countries, OECD, 2003 ja Business Demography: growth in the population of enterprises*, Eurostat, Statistics in focus N:o 48/2007.

yritysten perustamista ja lakkauttamista koskevat luvut EU:ssa että Yhdysvalloissa vastaavat toisiaan suurelta osin. Kyseessä tuntuu olevan jatkuva luova prosessi, jossa huonosti tuottavat yritykset poistuvat markkinoilta ja ne korvautuvat uusilla yrityksillä.

2.2. Konkurssi on myös mahdollisuus

Noin 15 prosentissa yritysten lakkauttamisista kyse on konkurssista[5], ja 11–18 prosenttia yritysten perustajista on kokenut jonkinlaisen epäonnistumisen[6]. Vaikka suhdannevaihtelujen ja maksukyvyttömyystapausten[7] välillä onkin selkeä vastaavuus, yrityksiä menee konkurssiin myös silloin, kun BKT on voimakkaassa kasvussa. Voidaan olettaa, että konkurssi on oikeastaan suora seuraus yritysten uudistumisesta, sillä vain **4–6 prosenttiin konkursseista liittyy petos**[8].

Yhteiskunnassa ei kuitenkaan täysin ymmärrä yritystoiminnan epäonnistumisen merkitystä talouselämälle. Julkisuudessa mielletään, että yrityksen epäonnistumisen ja henkilökohtaisen kykenemättömyyden tai petoksen välillä on voimakas yhteys. EU:ssa leimautumisen pelko näkyy liiketoimintaympäristössä ja sääntelykehyksessä sekä kulttuurillisessa ja yhteiskunnallisessa käyttäytymisessä. Tämä luo tarpeettomia esteitä yrittäjille, jotka haluavat aloittaa alusta. Vaikka tiedetään, että epäonnistuneet yrittäjät menestyvät toisella kerralla paremmin, asiakkaat ja rahoittajat suhtautuvat yhteistyöhön varauksellisesti. Eurooppalaisista 79 prosenttia[9] sanoo, että he **antaisivat toisen mahdollisuuden** niille, jotka ovat aikaisemmin epäonnistuneet. Käytännössä asenteet ovat kuitenkin erilaiset: 47 prosenttia[10] kansalaisista **ei antaisi mielellään toimeksiantoja** aikaisemmin epäonnistuneelle yritykselle ja 51 prosenttia[11] heistä **ei koskaan investoisi** taloudellisissa vaikeuksissa olevaan yritykseen.

Tutkimusten mukaan vain pieni osa **epäonnistuneista yrittäjistä uskaltaa perustaa uuden yrityksen**[12], vaikka suurin osa heistä toimisi edelleen mieluummin yrittäjänä[13] ja nuoret haluaisivat saada toisen mahdollisuuden[14].Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että maksukyvyttömyystapauksilla on erityisen suuri **vaikutus yrittäjiin** itseensä. Noin kolmannes konkurssin tehneistä joutuu myymään talonsa ja noin 25 prosentissa tapauksista kielteiset vaikutukset ulottuvat muihin perheenjäseniin. Yrityksen epäonnistuminen aiheuttaa stressitilanteen, joka johtaa 15 prosentissa tapauksista parisuhteen hajoamiseen[15].

---

5 A.C.P. de Koning, *Business failure and entrepreneurship in international perspective*, EIM Small Business Research and Consultancy, 1999.

6 Kreditanstalt für Wiederaufbau Bank Group 2007, Mittelstandsmonitor 2007, http://www.ifm-bonn.org/presse/mimo-2007.pdf.

7 Yrityksen maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan eri maissa eri asioita, ja sen vuoksi tietojen vertaileminen on vaikeaa.

8 Italiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa vastaava luku on 3–4 prosenttia ja Itävallassa 7 prosenttia (kansalliset tiedot, 2003–2006).

9 Eurobarometri nro 192 (2007).

10 Eurobarometri nro 146 (2004).

11 Ks. alaviite 9.

12 G. Metzger, *After life – who takes heart for restart?* ZEW Discussion Paper No 06-038, 2006.

13 E. Stam, D. B. Audretsch ja J. Meijaard, *Renascent Entrepreneurship*, ERIM, 2006.

14 Junior Achievement-Young Enterprise -verkoston vuonna 2005 tekemän nuorisoa koskevan tutkimuksen, johon osallistui nuoria 18 EU:n jäsenvaltiosta ja 7 Itä-Euroopan ja Balkanin maasta, mukaan 58 prosenttia nuorista eurooppalaisista uskoi, että he saisivat toisen mahdollisuuden epäonnistuttuaan yrittäjinä.

15 R. Blom, *Faillissement - oorzaak en gevolg*, Graydon, 2004.

Lisäksi epäonnistuneilla yrittäjillä on vastassaan ympäristö, joka aliarvioi epäonnistuneen yritystoiminnan luomia uusia mahdollisuuksia. Tiedot osoittavat, että epäonnistuneet yrittäjät **oppivat virheistään** ja menestyvät yleensä toisella kerralla paremmin[16]. Uudelleen perustettujen yritysten **kasvu on** yleensä **nopeampaa** kuin aivan uusien yritysten[17] , ja viiden vuoden kuluttua perustamisesta niiden henkiinjäämismahdollisuudet ovat hyvät. Hyvin menestyneiden yrittäjien henkilökuvaa tutkittaessa kävi ilmi, että 18 prosenttia oli johtanut aiemmin yhtä yritystä ja 6 prosenttia kahta tai useampaa yritystä[18].

Vaikka maksukyvyttömyystapaukset ovatkin osa talouselämää, niillä on kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen ja kuluttajiin sekä julkisiin ja yksityisiin luotonantajiin. Vuonna 2006 EU-15:ssa oli noin 135 000 **maksukyvytöntä yritystä**, mikä **vaaransi** 1,4 miljoonan työntekijän **työpaikan** (vuonna 2005 vastaava luku oli 1,5 miljoonaa) ja pelkästään Saksassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa tehtiin 237 000 henkilökohtaista konkurssia[19]. Samana vuonna työntekijöille maksamatta olevien velkojen määrä oli Itävallassa 243 miljoonaa euroa. Saksassa muiden **maksamatta olevien velkojen** osalta 50 prosenttia velallisista oli aktiivisia yrityksiä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia. Ranskassa, jossa maksukyvyttömyysmenettelyjen **vuotuisten kustannusten arvioidaan** olevan 13,7 miljardia euroa, noin 55–60 prosentissa maksamattomia velkoja saajana on **vero- ja sosiaaliturvaviranomaiset** tai pankki. Konkurssissa olevien palvelualan yritysten osalta vastaava luku on 70–80 prosenttia[20]. Saksassa maksamatta olevat velat olivat 31,1 miljardia euroa vuonna 2006 (37,5 miljardia vuonna 2005 ja 39,4 miljardia vuonna 2004). Italiassa vastaava luku vuonna 2004 oli 9,6 miljardia ja Suomessa vuonna 2003 1,37 miljardia. **Konkursseihin liittyviä huomattavia kustannuksia voitaisiin vähentää, jos vaikeuksissa olevia yrityksiä tuettaisiin enemmän ja konkurssin jälkeistä uudelleen aloittamista helpotettaisiin.**

3. TAVOITTEENA UUSI MAHDOLLISUUS

Komissio alkoi jo vuonna 2001 valmistella uutta toimintatapaa, jolla voitaisiin auttaa vaikeuksissa olevia yrityksiä ja vaikuttaa liiketoiminnan epäonnistumisen kielteisiin vaikutuksiin, ja jatkaa pyrkimyksiään osana **Yrittäjyyden edistämistä koskevaa toimintasuunnitelmaa**[21]. Komissio vahvisti sitoutumisensa asiaan **nykyaikaista pk-yrityspolitiikkaa**[22] koskevalla aloitteella, joka käynnistettiin vuonna 2005. Erityisesti komissio on korostanut tarvetta parantaa konkurssimenettelyitä. Koska komissiolla on tällä alueella rajalliset toimivaltuudet, se on keskittynyt keräämään tietoa liiketoiminnan epäonnistumisen oikeudellisista ja sosiaalisista seurauksista[23], laatimaan ja levittämään hyviä

---

16 *Tavoitteiden saavuttaminen – Kasvua ja työllisyyttä koskeva Lissabonin strategia*, Wim Kokin johtaman korkean tason työryhmän raportti, 2004; tai I. Ekanem ja P. Wyer, A fresh start and the learning experience of ethnic minority entrepreneurs, International Journal of Consumer Studies 31 (2), s. 144–151, 2007.

17 *Global Benchmark Report 2006 – Ready for globalisation?*, Confederation of Danish Industries, 2006.

18 *The profile of the successful entrepreneur. Results of the survey "Factors of Business Success",* Eurostat, Statistics in focus 29/2006.

19 *Insolvencies in Europe 2005/6*, Creditreform Economic Research Unit.

20 P. Matsakos et al., *Vie et Survie des PME, PMI, TPE dans leur environnement quotidien aujourd'hui et demain, Rapport Saratoga/Datar*, 2004.

21 *Toimintasuunnitelma: Yrittäjyyden edistäminen Euroopassa*, Euroopan komissio, KOM(2004) 70 lopullinen, 11.2.2004.

22 Ks. alaviite 1.

23 Yritysten ja yrittäjyyden hyväksi tarkoitetun monivuotisen ohjelman 2001–2006 puitteissa toteutetut toimet *("Best-menettely*", *"Pienyrityksiä koskeva eurooppalainen peruskirja")*.

käytänteitä[24] sekä viime aikoina kehittämään varhaisvaroituksen välineitä epäonnistumisesta aiheutuvan leimautumisen vähentämiseksi. Näillä toimenpiteillä on rohkaistu uudistumista EU:n laajuisesti, ja monet jäsenvaltiot ovat jo omaksuneet vaikutteita Euroopan tason hyvistä käytänteistä ja poliittisista ratkaisuista.

Monet EU-maat ovat kansallisella tai alueellisella tasolla **poliittisesti sitoutuneet** – tosin vaihtelevassa määrin – puuttumaan yritystoiminnan epäonnistumiseen ja edistämään uutta alkua. Uudistetun Lissabonin strategian mukaisesti noin kolmannes jäsenvaltioista on kansallisissa uudistusohjelmissaan esittänyt suunnitelmia kansallisen maksukyvyttömyys-lainsäädännön uudistamiseksi[25]. **Maksukyvyttömyyslainsäädännön parantamisessa** onkin edistytty: puolet jäsenvaltioista on toteuttanut toimenpiteitä, joilla lyhennetään veloista vapauttamisen määräaikaa, poistetaan toimintarajoituksia ja helpotetaan konkurssimenettelyitä (ks. liite). Yhdistyneessä kuningaskunnassa monia kysymyksiä käsiteltiin jo vuonna 2002, ja Espanjassa ja Italiassa vastaavia toimenpiteitä sisällytettiin lainsäädäntöön äskettäin. Noin puolessa EU-maista ensimmäiset askeleet tähän suuntaan on kuitenkin vielä ottamatta. Yksikään jäsenvaltio ei ole myöskään vielä laatinut **kattavaa strategiaa**, joka koskisi uutta mahdollisuutta. Ainoastaan Itävallalla on uusia suunnitelmia vuodelle 2008. Yrittäjyyttä suosivan asenteen edistämisessä, ihmisten rohkaisemissa yritysten perustamiseen sekä epäonnistumisen riskien ja leiman vähentämisessä on vielä paljon parantamisen varaa.

3.1. Julkisuuskuva, koulutus ja tiedotusvälineet

Ensimmäinen askel yritystoiminnan epäonnistumisen kielteisten vaikutusten poistamiseksi on keskustella niistä julkisesti, vaikuttaa tulevaisuuden yrittäjiin ja tehdä uudelleen yrittämisen etuja **tunnetuksi**. Tutkimukset osoittavat, että **kulttuurillisella tuella** (esimerkiksi mainoskampanjoilla) ja yrittäjyyden määrällä EU:ssa on myönteinen yhteys[26].

Kaikista nuorista ei välttämättä tule koskaan yrittäjiä. Yrittäjyyskoulutus on merkittävä tekijä nuorten yrittäjähengen nostamisessa ja sen tiedostamisessa, että yritystoiminnan epäonnistuminen on lähtökohta uudelle alulle. Nykyajan eurooppalaiset eivät ole halukkaita tarttumaan tilaisuuteen ja harjoittamaan ammattia itsenäisesti tai perustamaan yrityksen; he **pelkäävät** selvästi **konkurssia**[27]. Kansalliset elinikäisen oppimisen strategiat voivat olla avainasemassa, kun kehitetään ja päivitetään yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyviä taitoja.

Hollantilaisessa esitteessä[28] esitellään seitsemän tapausta, joissa yrittäjät kertovat konkurssiin liittyvistä kokemuksistaan ja siitä, kuinka he menestyivät aloittaessaan uudelleen. Esitelehtisen voi ladata **Alankomaiden** talousministeriön verkkosivuilta.

---

24 *Best-projektin "Rakenneuudistus, konkurssi ja uusi alku" asiantuntijaryhmän loppuraportti*, Euroopan komissio, 2003.

25 *Liite komission kevään Eurooppa-neuvostolle antamaan tiedonantoon "Kasvua ja työllisyyttä koskevan uudistetun Lissabonin strategian täytäntöönpano – Tulosten vuosi",* Euroopan komissio, KOM(2006) 816 lopullinen, 12.12.2006.

26 Global Entrepreneurship Monitor 2004.

27 Ks. alaviite 9.

28 *Tweede kans – failliet gaan betekent niet mislukken/lessen in vallen en opstaan*, http://www.minez.nl/.

EU:ssa **yleisö** näkee konkurssin usein rikollisena toimintana, olipa syy konkurssiin mikä tahansa. **Tiedotusvälineet** voivat vaikuttaa myönteisesti tämän mielikuvan muuttamiseen ja levittää tietoa eduista, joita yhteiskunta voi saada epäonnistuneiden yrittäjien kokemuksista. Samanlainen myönteinen vaikutus voidaan saavuttaa myös asiaan liittyvillä palkinnoilla.

Kahtena viime vuonna **Saksassa** on alettu myöntää uusille yrityksille tarkoitettu START AWARD -palkinto myös luokassa RESTART. Sitä rahoittavat kaksi julkista kehityspankkia ja alueellinen yrityksen perustamista tukeva organisaatio, ja se myönnettiin rehellisille yrittäjille, jotka ovat oppineet yritystoimintansa epäonnistumisesta ja saavuttaneet menestystä toisella perustamallaan yrityksellä. Valtamedia raportoi aiheesta kiitettävästi.

Saatu kokemus

- *Uudelleen aloittamisen etuja olisi esiteltävä tiedotuskampanjoissa ja koulutusohjelmissa. On osoitettava, että monta kertaa yrittäminen on osa tavanomaista oppimisprosessia, tutkimista ja ymmärtämistä.*
- *Tiedotusvälineet voivat vaikuttaa siihen, että konkurssiin ei aina yhdistettäisi petosta, ja levittää tietoa uuden yrittäjyyden eduista ja siten parantaa uudelleen aloittavien yleistä julkisuuskuvaa ja lisätä heidän kokemuksensa arvostusta.*
- *Keskustelun jatkaminen kaikkien asianosaisten kanssa auttaisi vähentämään monia yritystoiminnan epäonnistumisesta aiheutuvaan leimautumiseen liittyviä piirteitä.*

3.2. Maksukyvyttömyyslainsäädännön merkitys

Konkurssin jälkeinen uusi alku voi olla oikeudellisesti haastavaa. Monien maiden konkurssilainsäädännössä kaikkia kohdellaan edelleen **samalla tavalla riippumatta siitä, liittyikö konkurssiin petollista** tai vastuutonta toimintaa vai epäonnistuiko yritystoiminta ilman omistajan tai johtajan syytä eli oliko konkurssi **rehellinen**. Lisäksi monilla säännöillä asetetaan konkurssin tehneille toimintarajoituksia, esteitä ja kieltoja jo pelkästään sen vuoksi, että konkurssimenettely on käynnissä. Tällaisessa ehdottomassa lähestymistavassa ei oteta lainkaan huomioon, että riskit ovat olennainen osa elinkeinoelämää, ja annetaan vaikutelma, että yhteiskunta ei voi enää luottaa konkurssin tehneeseen yrittäjään. Maksukyvyttömyyslainsäädännön perusteita on tältä osin muutettava EU:ssa radikaalisti.

Äskettäin tehdyssä tutkimuksessa[29] pyrittiin selvittämään 15 maassa, lisäisikö henkilökohtaista konkurssia koskevan lainsäädännön keventäminen yrittäjyyttä. Tutkimuksessa analysoitiin tilanne 13 EU-maassa sekä Kanadassa ja Yhdysvalloissa, jossa liitovaltion konkurssilaki sallii velallisen välittömän vapauttamisen veloista. Tutkimuksessa käytettiin veloista vapauttamista lainsäädännön ”tiukkuuden” mittarina ja tutkittiin yrittäjyyttä koskevia tietoja 13 vuoden ajalta. Siinä pääteltiin, että **konkurssilailla on voimakas vaikutus uusien yritysten perustamiseen** ja se vaikuttaa talouteen enemmän kuin BKT:n kasvu tai arvopaperimarkkinoiden tuotto.

Kreikassa on annettu uusi konkurssilaki, jolla pyritään erottamaan toisistaan tavallinen ja petollinen konkurssi. Tulevaisuudessa konkurssin tehneitä ei pidetä henkilökohtaisesti vastuussa konkurssista, joihin ei liity petosta, ja henkilön oikeus äänestää ja olla ehdokkaana vaaleissa säilyy ennallaan.

---

[29] J. Armour ja D.J. Cumming, ”*Bankruptcy Law and Entrepreneurship*”. University of Cambridge, Centre for Business Research, Working Paper No 300, 2005.

Yrittäjät voivat kokea suurista veloista vapautumisen ja uuden yrityksen perustamisen vaikeaksi. Useimmiten jäljelle jäävät velat eivät automaattisesti häviä maksukyvyttömyysmenettelyn päättyessä. Jos velallinen on luonnollinen henkilö, hän vastaa veloista menettelyn päättymisen jälkeenkin. Jos velallinen on vastuussa henkilökohtaisesti, velkojat voivat käyttää velallisen henkilökohtaista omaisuutta jäljellä olevien velkojen maksuun. Jos yrittäjän henkilökohtaiset varat eivät kuitenkaan riitä, voidaan joskus myöntää **velkahelpotuksia**. Joissakin maissa, kuten Portugalissa, Unkarissa ja Suomessa, rehellisissä konkurssitapauksissa on mahdollista laatia velkojen takaisinmaksusuunnitelma. Belgiassa, Irlannissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa konkurssin tehneet **vapautetaan veloista** automaattisesti[30].

Yhdistyneessä kuningaskunnassa kaikkiin konkurssin tehneisiin sovelletaan joitakin toimintarajoituksia konkurssin aikana, mutta rehellisen konkurssin tehneet vapautetaan veloista enintään 12 kuukauden kuluessa. Epärehellisesti, vastuuttomasti ja tahallisesti väärin toimineille konkurssin tehneille voidaan asettaa tiukkoja toimintarajoituksia jopa 15 vuodeksi.

Maan maksukyvyttömyyslainsäädännön suhteellisen laadun ja maksukyvyttömyys-järjestelyjen suhteellisen tehokkuuden välillä vaikuttaa olevan selkeä riippuvuussuhde[31], mikä osoittaa oikeusvaltion tärkeän merkityksen yhteiskunnalle[32]. Erityisesti pitkät **menettelyt** ovat yleensä liian aikaa ja rahaa vieviä, ja ne jarruttavat uudelleen aloittamista kuluttamalla pääomaa. EU:ssa konkurssimenettelyn ja yritystoiminnan lakkauttamisen kesto vaihtelee keskimäärin 4 kuukauden (Irlanti) ja 9,2 vuoden (Tšekki) välillä ja kustannukset 1 prosentin (Alankomaat) ja 22 prosentin (Puola) välillä[33]. Helpotetuilla konkurssimenettelyillä tappiolliset yritykset voitaisiin lakkauttaa helpommin, resurssit kohdentaa paremmin ja jäljellä olevat varat jakaa tasavertaisemmin velkojien kesken.

Latviassa tulee voimaan uusi maksukyvyttömyyslaki 1. tammikuuta 2008. Laki muuttaa huomattavasti maksukyvyttömyysmenettelyjen tavoitteita ja periaatteita pyrkien siten lyhentämään pitkiä menettelyitä.

Saatu kokemus

- *On ratkaisevan tärkeää luoda oikeanlainen kehys, jolla sekä suojataan kaikkien asianosaisten etuja että tunnistetaan yrittäjien epäonnistumisen ja uudelleen aloittamisen mahdollisuudet. Konkurssilainsäädännössä olisi erotettava toisistaan selkeästi tavallisten konkurssien ja petollisten konkurssien oikeudellinen kohtelu.*
- *Yrittäjillä, jotka tekevät konkurssin ilman omaa syytään, pitäisi olla oikeus saada virallinen tuomioistuimen päätös, jossa todetaan, että he ovat toimineet rehellisesti ja heille on "annettu anteeksi". Päätöksen pitäisi olla julkinen.*

---

30 *Entrepreneurship Policy Indicators: Bankruptcy legislation in OECD Member and Non-Member Economies*, OECD CFE Working Paper Series No 1, 2006.

31 *2004 EBRD Legal Indicator Survey for transition economies*, The European Restructuring and Insolvency Guide 2005/2006.

32 Tiiviimmällä oikeusalan yhteistyöllä voitaisiin varmistaa, että jotkin konkurssin tehneet eivät siirry toiseen maahan välttääkseen kotimaassa heille asetettuja kieltoja ja rajoituksia, joita kyseisessä maassa ei tunneta. Neuvoston sähköisen oikeuden työryhmä tutkii parhaillaan mahdollisuutta perustaa EU-tasolla rekisteri, joka koskee yrityslakiin liittyviä tuomioita ja joka mahdollistaisi kansallisten rekistereiden ja tuomioistuinten suoran verkottumisen.

33 *Doing Business in 2007*, World Bank.

- *Maksukyvyttömyyslainsäädännössä olisi säädettävä jäljellä olevista veloista vapauttamisesta varhaisessa vaiheessa tietyin perustein.*
- *Oikeudellisia toimintarajoituksia, kieltoja ja esteitä olisi vähennettävä.*
- *Oikeusmenettelyjä olisi yksinkertaistettava ja nopeutettava, jotta voitaisiin maksimoida konkurssipesän varojen arvo kohdennettaessa resurssit uudelleen. Menettelyjen keston olisi oltava enintään yksi vuosi.*

3.3. Vaikeuksissa olevien yritysten aktiivinen tukeminen

Yritystoiminnan epäonnistumisesta aiheutuva leimautuminen on yksi syy siihen, että taloudellisissa vaikeuksissa olevat pk-yritykset piilottelevat ongelmiaan kunnes on liian myöhäistä. Konkurssin välttämiseksi on toimittava ajoissa, ja yritystoiminnan **pelastaminen** on monissa tapauksissa parempi ratkaisu kuin yrityksen lakkauttaminen. Tästä syystä joidenkin maiden, kuten Ranskan, Viron, Espanjan, Maltan ja Italian, oikeusjärjestelmissä korostetaankin nykyään yrityksen saneerausta ja yritystoiminnan jatkumista.

Yrittäjillä ei ole aina tarvittavia resursseja ja kokemusta menestyksekkääseen kriisinhallintaan. Jos tässä vaiheessa tehdään virheitä tai asianmukaista **neuvontaa** ei ole saatavilla ajoissa, konkurssi voi olla ainoa vaihtoehto.

Tanskassa ollaan ottamassa koekäyttöön ”varhaisvaroitusjärjestelmä”, johon on otettu mallia hollantilaiselta Ondernemersklankbord-järjestöltä. Järjestelmälle on myönnetty rahoitusta neljäksi vuodeksi, ja sillä autetaan elinkelpoisia yrityksiä, joita uhkaa väliaikaisista ongelmista johtuva maksukyvyttömyys, antamalla niille käytännön neuvoja ja taitotietoa.

Varhaisvaroituksen välineitä voi olla monenlaisia verkkoresursseista ja asiaan liittyvistä julkaisuista sellaisten tahojen suorempaan osallistumiseen, joilla on paremmat edellytykset seurata yritysten taloudellista tilannetta. **Lisärahoituksella** saattaa olla ratkaiseva vaikutus epävakaasta ajanjaksosta selviytymisen kannalta. Komission verkkosivuilla on saatavilla itsearviointiin tarkoitettu väline[34] , joka auttaa yrittäjää arvioimaan taloudellisen tilansa varhaisessa vaiheessa.

Ranskassa muistutukset alv:n maksamatta jäämisestä sisältävät tietoja siitä, mistä taloudellisissa vaikeuksissa olevat yrittäjät voivat saada neuvoja[35]. Yrittäjät voivat myös hankkia vakuutuksen, joka kattaa velkojen takaisinmaksusta varhaisessa vaiheessa aiheutuvat kulut (oikeusapu, sovittelijoiden palkkiot).

Saatu kokemus

- *Maksukyvyttömyystapauksia ei voida kokonaan välttää, mutta niiden määrä voidaan pitää vähäisenä, jos elinkelpoisia yrityksiä tuetaan ajoissa. Tukitoimet olisi keskitettävä konkurssien välttämiseen, neuvontaan ja asioihin puuttumiseen ajoissa.*
- *On kiinnitettävä huomiota tuen saatavuuteen, koska vaikeuksissa olevilla yrityksillä ei ole varaa kalliiseen neuvontaan.*

---

34 http://ec.europa.eu/sme2chance

35 http://www.entrepriseprevention.com/

- *EU:n*[36] *ja eurooppalaisten elinkeinoelämän järjestöjen tarjoamia verkottumismahdollisuuksia olisi hyödynnettävä täysimääräisesti.*
- *Maksukyvyttömyyslainsäädännössä olisi säädettävä myös yritysten saneeraamisesta ja pelastamisesta sen sijaan että keskityttäisiin pelkästään lakkauttamiseen.*

3.4. Uudelleen aloittavien aktiivinen tukeminen

Julkisella tuella ei puututa riittävästi niihin ensisijaisiin ongelmiin, joita yrittäjät kohtaavat perustaessaan toisen yrityksen, eli resursseihin, asianmukaisiin taitoihin ja psykologisen tuen saantiin. **Yksin** jääminen on yksi yrittäjän neljästä pääongelmasta yritystä perustettaessa[37].

Yleensä uudelleen aloittamista hankaloittaa se, että uuden yrityksen perustamiseen ei ole resursseja, varsinkaan **taloudellisia resursseja**[38]. Yleensä toinen yritys pyritään perustamaan vähemmällä pääomalla kuin ensimmäinen yritys, siihen suunnitellaan palkattavan suhteellisen vähän työntekijöitä ja sen oikeudelliseksi muodoksi valitaan usein rajavastuuyhtiö. Ensimmäisten kuukausien aikana perustamisen jälkeen yrittäjien suurimpia ongelmia ovat maksuvalmius sekä asiakkaiden ja julkisen rahoitustuen saaminen.

Saksissa (**Saksassa**) pk-yritykset, jotka voivat maksukyvyttömyysmenettelyssä todistaa pystyvänsä toteuttamaan uudelleenjärjestelyjä, voivat saada Saksin osavaltion kehityspankilta rahoitusta maksukyvyttömyyssuunnitelman laatimiseen, yritystoiminnan jatkamiseen ja uudelleen aloittamiseen sen jälkeen, kun maksukyvyttömyysmenettely on päättynyt.

On ratkaisevan tärkeää varmistaa, että konkurssin tehneet käyvät läpi kokemuksiaan ja ovat siten hyvin valmistautuneita uuden yrityksen perustamiseen. Yrittäjien roolimallit, liikkuvuus ja korkeampi koulutustaso lisäävät uudelleen aloittamisen todennäköisyyttä. Myös nuoret aikaisemmin yrittäjänä toimineet perustavat uudelleen yrityksen todennäköisemmin kuin vanhemmat[39]. Vaikka nämä ovat yleisiä kehityssuuntauksia, uudelleen aloittavien tarpeet ovat tapauksesta riippuen hyvinkin erilaisia ja tukitoimenpiteiden suunnittelussa on oltava joustava.

Vuoden 2004 jälkeen **Luxemburgissa** on tarjottu noin 40:lle rehellisen konkurssin tehneelle yrittäjälle heidän erityistarpeisiinsa suunniteltua hallinnollista koulutusta, jotta he olisivat paremmin varustautuneita uuteen alkuun.

Konkurssin tehneet voivat menettää luottamuksen kykyihinsä ja saada tunneperäisiä vaurioita. Tällöin on erittäin tärkeää saada konkurssista selviytymiseen ammatillista ja psykologista **neuvontaa**. Paluuta elinkeinoelämään voitaisiin helpottaa myös löytämällä uudelleen aloittaville markkinarakoja, uusia kumppaneita ja mahdollisia rahoittajia.

Ranskalainen järjestö Re-créer, joka perustettiin vuonna 1999 Ranskan kauppa- ja teollisuuskamarin ja Ranskan pankkiyhdistyksen tuella, pyrkii lisäämään epäonnistumisen kokeneiden uudelleen aloittajien itseluottamusta.

---

36 Euroopan aluekehitysrahaston INTERREG IVC -ohjelma on erinomainen väline, jolla edistetään hyviä toimintatapoja yritysten tukipalveluiden alalla, http://www.interreg3c.net/web/fic_en

37 Ks. alaviite 18. Muut kolme ongelmaa ovat asiakaskontaktit, hallinto ja rahoitus.

38 Ks. alaviite 12.

39 Ks. alaviite 13.

Saatu kokemus

- *Asiasta vastaavien viranomaisten olisi varattava riittävästi rahoitustukea uudelleen aloittamiseen poistamalla esteitä, jotka liittyvät yritysten perustamista koskeviin julkisiin rahoitusjärjestelmiin.*
- *Pankkien ja rahoituslaitosten tulisi miettiä uudelleen varovaista suhtautumistaan uudelleen aloittaviin; varovaisuus perustuu yleensä kielteiseen luottokelpoisuusluokitukseen. Komissio aikoo ottaa asian esiin pankkien ja pk-yritysten välisissä pyöreän pöydän keskusteluissa.*
- *EU-maiden olisi varmistettava, että rehellisen konkurssin tehneiden nimet eivät esiinny luettelossa, johon kuuluvien pankkilainansaantia on rajoitettu.*
- *Julkisista hankinnoista vastaavien tahojen tulisi olla tietoisia siitä, että julkisia hankintoja koskevissa direktiiveissä ei sallita rehellisen konkurssin tehneiden syrjimistä.*
- *Uudelleen aloittaville olisi tarjottava riittävästi psykologista ja teknistä tukea sekä heidän tarpeisiinsa suunniteltua koulutusta ja valmennusta.*
- *Asiasta vastaavien viranomaisten olisi helpotettava tuen saantia asiakkailta, yrityskumppaneilta ja rahoittajilta edistämällä niiden ja mahdollisten uudelleen aloittavien välisiä yhteyksiä, ja pyrittävä siten täyttämään uudelleen aloittavien tarpeet.*

4. PÄÄTELMÄ

Hyvät kansalliset yrittäjyyden **perusedellytykset** ovat EU:n yrittäjyyspotentiaalin täysimääräisen hyödyntämisen ja dynaamisten yritysten luomisen kannalta ratkaisevan tärkeät. **Yhteiskunnan olisi arvostettava** menestyvää yrittäjyyttä ja samanaikaisesti olisi **annettava uusi mahdollisuus** vaikeuksissa oleville tai epäonnistuneille yrittäjille. Tästä syystä komissio toivoo, että sitoutuessaan yrittäjyyden edistämiseen kasvu- ja työllisyysstrategian sekä kattavan yrittäjyyspolitiikan mukaisesti EU-maat pyrkivät entistä tarmokkaammin vähentämään yritystoiminnan epäonnistumisesta aiheutuvaa leimautumista. Komissio tukee jatkossakin jäsenvaltioiden pyrkimyksiä tekemällä kansallisia hyviä käytänteitä tunnetuksi. Uudistusten nopeuttamiseksi komissio aikoo myös tuottaa tiedotusmateriaalia käytettäväksi kampanjoissa, joilla parannetaan yritystoiminnan epäonnistumisen julkisuuskuvaa.

TAULUKKO: TÄMÄNHETKINEN TILANNE JÄSENVALTIOISSA[40]

Y	Toimenpiteitä toteutetaan.	(Y)	Toimenpiteitä suunnitellaan/toteutetaan osittain.	N	Ei toimenpiteitä.

	Tiedotus/koulutus	Yleinen strategia	Tuomioistuimen rehellistä konkurssia koskevan päätöksen julkistaminen	Toimintarajoitusten jne. vähentäminen	Parempi oikeudellinen kohtelu rehellisille konkursseille	Nopea veloista vapauttaminen ja/tai velkahelpotukset	Nopeutetut menettelyt	Tukitoimien edistäminen	Yhteyksien edistäminen	Keskustelut rahoitussektorin kanssa	Y+(Y) yhteensä
Belgia	N	N	(Y)	(Y)	Y	(Y)	N	N	N	N	**4**
Bulgaria	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	**0**
Tšekki	N	N	N	N	N	N	(Y)	N	N	N	**1**
Tanska	N	N	N	Y	(Y)	Y	(Y)	N	N	N	**4**
Saksa	(Y)	N	N	Y	Y	(Y)	N	N	N	N	**4**
Viro	N	N	N	N	N	(Y)	(Y)	N	N	N	**2**
Irlanti	N	N	N	N	N	Y	Y	N	N	N	**2**
Kreikka	N	N	N	Y	(Y)	(Y)	Y	N	N	N	**4**
Espanja	N	N	N	N	Y	Y	Y	N	N	N	**3**
Ranska	N	N	N	N	(Y)	N	Y	N	(Y)	N	**3**
Italia	N	N	N	Y	Y	(Y)	(Y)	N	N	N	**4**
Kypros	N	N	(Y)	(Y)	N	(Y)	(Y)	N	N	N	**4**
Latvia	N	N	N	N	N	N	(Y)	N	N	N	**1**
Liettua	N	N	N	Y	(Y)	Y	(Y)	N	N	N	**4**
Luxemburg	N	N	N	N	N	N	N	Y	N	N	**1**
Unkari	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	**0**
Malta	N	N	N	(Y)	(Y)	N	N	N	N	N	**2**
Alankomaat	(Y)	N	N	N	(Y)	(Y)	N	N	N	(Y)	**4**
Itävalta	N	(Y)	N	(Y)	(Y)	(Y)	Y	(Y)	(Y)	N	**7**
Puola	N	N	N	N	(Y)	(Y)	Y	N	N	N	**3**
Portugali	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	**0**
Romania	N	N	N	(Y)	(Y)	N	Y	N	N	N	**3**
Slovenia	N	N	N	N	N	(Y)	N	N	N	N	**1**
Slovakia	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	**0**
Suomi	N	N	N	Y	N	(Y)	Y	Y	N	N	**4**
Ruotsi	N	N	N	N	Y	(Y)	Y	N	N.	N	**3**
Yhdistynyt kuningaskunta	N	N	Y	Y	Y	Y	Y	N	N	N	**5**
Y+(Y) yhteensä	**2**	**1**	**3**	**12**	**15**	**17**	**17**	**3**	**2**	**1**	

[40] Taulukossa ei esitetä arvioita toimenpiteistä. Siinä ainoastaan todetaan jäsenvaltioiden toimittamien kertomusten ja käytettävissä olevien tietojen perusteella, toteutetaanko jäsenvaltioissa kyseisiä toimia.